

Udeleženci etnološkega večera.
Foto: Naško Križnar, Ljubljana, 13. 2. 2014.

Avtorji filma (z leve): Davor Lipej, Jožica Penič, Vlado Hotko in Bojan Slovenc.
Foto: Naško Križnar, Ljubljana, 13. 2. 2014.

»TAK TI JE TU BLU« Etnološki večer, Ljubljana, 13. februar 2014

V Sloveniji je vse več pobud za oživljanje in ohranjanje različnih oblik kulturne dediščine v krajevnem okolju. V ta namen ljudje raziskujejo na terenu, preučujejo zgodovino, stare zapiske, zbirajo fotografije in drugo dokumentacijo, se pogovarjajo s starejšimi prebivalci in se prijavljajo na različne razpise, da bi pridobili denar za stroške svoje aktivnosti. Na podlagi takšnih aktivnosti se krajani združujejo in povezujejo.

Igrani narečni film *Tak ti je tu blu* je rekonstrukcija življenja, ljubezni in svatbe v Kapelah po drugi svetovni vojni. Nit filma je ljubezen med mladima, kronana je s poroko ter prepletena z ljudskim petjem, inštrumentalno glasbo, kmečkimi opravili in krajevnimi običaji. V filmu je v pesmi in narečni besedi ohranjen spomin na ne tako davno, pa vendar dokaj pozabljeno preteklost: na čas izgnanstva, revnega življenja po prihodu iz Šlezije, obvezne povojne oddaje, na še ohranjeno stavbno dediščino, oblačila, posodo, hrano in že povsem opuščena ročna kmečka opravila in ročna dela. Prikazani so običaji na »pušenšanku«, pri vasovanju, ogledih, šranganju, laštanju, jutranjevanju, posnežitvi in stroga pravila takratnih svatb z napitnicami.

V primeru kapelskega filma pa se srečamo še z enkratno in zelo simpatično zamisljivo, da bi stare šege in način življenja oživili in ohranili v obliki dokumentarno igranega filma. Ob tem podvigu se odpirajo številna, za etnologue zanimiva vprašanja, med katerimi je na prvem mestu vprašanje rekonstrukcije kulturne dediščine. Projekt kapelskega filma je bil zelo zahteven, saj je od njegovih ustvarjalcev poleg osnovne veščine filmske realizacije terjal tudi skrbno rekonstrukcijo noš, notranje opreme, delovnih načinov, narečja, glasbe in petja. Pri produkciji tega filma je to povzročilo množično udeležbo velikega števila Kapelčanov, za katero verjetno v Sloveniji ni primerjave. Iz zgodovine slovenskega etnografskega filma je najbolj poznana rekonstrukcija do-

brepoljske svatbe (Dobrepoljska ohcet), ki jo je posnel Glasbenonarodopisni inštitut SAZU leta 1964, in scenarij ter načrt Nika Kureta za snemanje rekonstrukcije zilske ohceti (vasciti) iz let 1966–1970, ki pa ni bil uresničen. Oba projekta imata skupno značilnost s kapelskim filmom: za vse vloge pri rekonstrukciji ohceti so bili najeti domačini iz kraja, kjer je potekalo snemanje. Igrali so sami sebe, da bi zanamcem ohranili del kulturne dediščine življenjskega kroga.

Na etnološkem večeru so se predstavili glavni avtorji: Jožica Penič kot pobudnica podviga, Davor Lipej, snemalec in montažer filma, Vlado Hotko, svetovalec za kapelsko narečje, in številni drugi sodelavci, njihovi prijatelji in sorodniki. Bilo jih je za poln avtobus. S sabo so pripeljali domače dobrrote vseh vrst in z njimi pogostili vse navzoče. Večer se je končal s petjem in z veliko dobre volje.

Vir

TAK TI JE TU BLU. Kulturno društvo Kapele, 2013. Scenarij in režija: Jožica Penič; strokovni sodelavki: dr. Ivanka Počkar, Alenka Černelič Krošelj; mentorji narečja: Mihaela Slovenc, Tea Ferlan, Darko Ferlan, Vlado Hotko, Boris Urek; mentor ljudskega petja: Miha Haler; kamera: Davor Lipej; zvok: Zvonko Urek in Peter Urek; montaža: Davor Lipej, Anton Modic; glasbeno izvajanje: Kapelski pubje, Moški pevski zbor Kapele, Vokalna skupina Iris Kapele, Obsotelski dečki; glavni igralci: Mihaela Slovenc – nevesta, Bojan Slovenc – ženin, Boris Urek – nevestin oče, Slavica Urek – nevestina mama, Ivan Požar – ženinov oče, Milena Deržič – ženinova mama, Vlado Hotko – oče hišni pri nevesti, Darko Ferlan – oče hišni pri ženinu. Mini DVD, 90 min., etnografski film.

* Izr. prof. dr. Naško Križnar, univ. dipl. etnol. in arheol., upokojeni znanstveni svetnik Inštituta za slovensko narodopisje ZRC SAZU. 1000 Ljubljana, Novi trg 2, nasko@zrc-sazu.si.